

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОКАЗНИКІВ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО «УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТАМИ»

І. В. Запатріна

Питання забезпечення ефективності бюджетних видатків є одним з істотних елементів бюджетної політики будь-якої держави. На думку російського науковця С. І. Лушина, «зростання ефективності видатків бюджету аналогічне зростанню ресурсів, але без збільшення податкового тягаря й державної заборгованості, тому це зростання слід розглядати як умову успішного розвитку економіки, культури й усїєї країни загалом» [1].

Ефективність бюджетних видатків у широкому сенсі цього слова необхідно визначати з погляду забезпечення оптимального витрачання коштів, які перерозподіляють через бюджет, на користь досягнення завдань, що визнані суспільством пріоритетними на певному етапі його розвитку, а не як мінімізація коштів, спрямованих на реалізацію якогось завдання. Таке розуміння ефективності вимагає докорінної зміни ідеології діяльності влади щодо реалізації бюджетної політики, а саме: зосередження уваги на виявленні пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку, визначенні засобів та інструментів їх досягнення, оцінці впливу обраних інструментів та запланованих заходів на досягнення певних результатів.

З огляду на зазначене, визначення ефективності бюджетних видатків передбачає чітке формулювання очікуваного результату фінансування, оцінку витрат на отримання цього результату та зіставлення витрат і результатів за певний період за різних варіантів витрачання коштів. Усе це є основою програмно-цільового методу бюджетування, що широко використовують у всьому світі та який запроваджено в бюджетний процес України, починаючи з 2002 року. Для аналізу ефективності бюджетних програм на етапі їх планування та виконання 2002 року затверджено накази Міністерства фінансів України «Про запровадження результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм» [2] та «Про паспорти бюджетних програм» [3], які регламентують про-

цес підготовки бюджетних програм та визначають основні групи показників результативності.

На наш погляд, застосування показників результативності є ключовим аспектом підготовки та реалізації бюджетних програм на засадах програмно-цільового методу, а їх моніторинг має стати підґрунтям для аналізу стану виконання бюджетної програми та вироблення відповідних застережень і пропозицій щодо її подальшого виконання. При цьому непродуманий набір показників може дати неповну, викривлену чи взагалі невірну картину ходу реалізації та результативності виконання програми, а оптимально дібрані показники результативності — важливий інструмент для розробки і реалізації бюджетних програм, що дають змогу:

чітко відстежувати віддачу від відповідних бюджетних витрат та оцінювати рівень їх ефективності;

відстежувати динаміку реалізації програм та їх результативність;

вчасно приймати рішення щодо здійснення необхідних корегувань;

порівнювати ефективність різних бюджетних програм та впливати на прийняття рішень щодо пріоритетності їх фінансування в умовах обмеженості бюджетних коштів;

обґрунтовувати доцільність виконання окремих бюджетних програм тощо.

У законодавстві України визначено й класифіковано показники результативності бюд-

Запатріна Ірина Вікторівна — кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник Інституту економіки і прогнозування НАН України

жетних програм. Разом з тим потребують подальшого розвитку питання розробки концептуальних засад та методологічних підходів до удосконалення цих показників у напрямі підвищення спроможності держави «управляти результатами», на досягнення яких спрямовано бюджетну політику країни.

Зважаючи на надзвичайну важливість визначення показників результативності для процесів контролю та забезпечення ефективності бюджетних витрат, розроблено такі вимоги до показників результативності бюджетних програм [4]:

показники мають адекватно відображати цілі і пріоритети уряду;

за показниками можна оцінити макроекономічний ефект від реалізації програми;

показники мають відображати цілі і напрями діяльності відповідального виконавця бюджетної програми;

за показниками визначають цільові суспільні групи, на які спрямована реалізація програми;

за показниками можна оцінити реальні досягнення за конкретний проміжок часу;

показники повинні підлягати зіставленню і моніторингу, за якими визначають ступінь досягнення кінцевих цілей, взаємозв'язок між бюджетними ресурсами і отриманими результатами;

показники мають бути чітко визначені, легко вимірюватися і однозначно трактуватися.

Побудова системи показників результативності бюджетних програм з урахуванням зазначених вимог є складною справою, а запровадження їх у бюджетне планування вимагає тривалого часу, оскільки передбачає внесення змін не лише до механізмів бюджетного фінансування, а й до моделі управління державним сектором економіки взагалі.

Російський науковець А. В. Улюкаєв звертає увагу на те, що в економічній літературі термін «ефективність» має подвійний зміст: перший — результативність у сенсі ступеня досягнення запланованого результату, другий — ефективність, з точки зору мінімізації витрат на одиницю продукції, що випускається [6]. В контексті переорієнтації бюджетної політики з «управління бюджетними коштами» на «управління результатами» саме ступінь досягнення певного результату має стати ключовим чинником під час оцінювання та

відбору бюджетних програм, що підлягають фінансуванню. Зважаючи на зазначене, під час формування показників результативності бюджетних програм необхідно усвідомлювати, що більш вагомими і такими, що впливають на прийняття управлінських рішень щодо тієї чи іншої бюджетної програми, є показники, що характеризують суспільний результат від реалізації певної програми, а не діяльність певного суб'єкта по її реалізації. Хоча, безумовно, останнє і є важливим, зважаючи на ефективне використання бюджетних коштів.

Нині в Україні використовують такі групи показників результативності:

показники затрат, що визначають обсяги, структуру ресурсів та забезпечують виконання бюджетної програми й характеризують структуру витрат, які вона передбачає;

показники продукту, які використовують для оцінювання досягнення поставлених цілей, наприклад, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, кількість користувачів товарами та послугами тощо;

показники ефективності, які залежно від напрямів спрямування бюджетної програми можна визначати як витрати ресурсів на одиницю показника продукту (економність) або відношення максимальної кількості вироблених товарів (робіт, послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів (продуктивність), або ступінь досягнення визначеного результату (результативність);

показники якості, які визначають сукупність властивостей, що характеризують досягнуті результати якості створеного продукту (наданої послуги).

Оцінювання результативності бюджетних програм передбачає визначення показників затрат, продукту, ефективності та якості з урахуванням спрямованості та сутності бюджетної програми та порівняння фактичних показників виконання програми із запланованими, а також з відповідними показниками у попередні роки. Результати такого оцінювання мають стати базою для прийняття ефективних управлінських рішень і на етапі планування бюджету, і в процесі його виконання.

Коректне визначення показників результативності є ключовим елементом програмно-цільового методу, оскільки головна мета запровадження його у бюджетний процес — можливість перейти від «управління бюд-

жетними коштами» до «управління результатами» — передбачає наявність можливості адекватно оцінити результати реалізації певної бюджетної програми та свідомо впливати на їх досягнення шляхом прийняття тих чи інших управлінських рішень. Якщо показники результативності формальні та не відображають економічну й соціальну ефективність витрачання бюджетних коштів, а також ступінь досягнення певного результату, що відповідає баченню суспільства щодо пріоритетів соціально-економічного розвитку, то даремно навіть вести мову про «управління результатами».

Аналіз показників результативності, що застосовують в Україні, показав, що для переважної більшості бюджетних програм вони мають формальний характер та, у кращому випадку, відображають лише ефективність витрачання бюджетних коштів, враховуючи діяльність того чи іншого розпорядника бюджетних коштів. Разом з тим оцінити ефективність бюджетних витрат, з точки зору досягнення певних суспільнозначущих результатів, а також корисності для суспільства виконання конкретної бюджетної програми з використанням існуючих показників результативності, не уявляється можливим. Наявні підходи до формування паспортів бюджетних програм та визначення показників результативності виконання програм занадто спрощені та не враховують низку чинників, які надзвичайно важливі для оцінювання бюджетних програм, наприклад, не передбачають розгляд параметрів, що характеризують ситуацію в певній сфері, на регулювання якої спрямовані управлінські рішення.

Наміри перейти до управління результатами потребують удосконалення існуючих показників результативності та запровадження

більш тонких і чутливих механізмів оцінювання їх досягнення, що, в свою чергу, вимагає формалізації та врахування суто якісних показників бюджетних програм, які відрізняються залежно від спрямованості та характеру таких програм.

Зважаючи на зазначене, процес удосконалення показників результативності має відбуватися шляхом розробки методологічних підходів до підвищення якості оцінювання бюджетних програм залежно від їх характеру та спрямованості. Так, неможливо застосовувати одні й ті самі підходи для оцінювання ефективності програм, що спрямовані на соціальну підтримку чи здійснення управлінських функцій держави. Ці програми мають зовсім різну сутність, і їх з діаметрально протилежних позицій оцінює суспільство. Якщо у першому випадку підвищення обсягів фінансування схвально сприймає населення, то у другому — викликає тривогу й незадоволення. Якщо обсяг коштів, спрямованих на програми соціальної підтримки, тією чи іншою мірою свідчить про ефективність діяльності влади заради суспільства, то збільшення обсягів коштів на державне управління, навпаки, може бути наслідком неефективної організації діяльності влади та призводить до зайвої бюрократизації та ускладнення розв'язання проблем, що виникають у суспільстві.

Зазначене свідчить про необхідність запровадження класифікації бюджетних програм щодо їх характеру та спрямованості, відповідно до них необхідно розробляти методологічні підходи до формування показників результативності. На нашу думку, в рамках такої класифікації доцільно виділити, як мінімум, три групи (категорії) бюджетних програм (рис. 1):

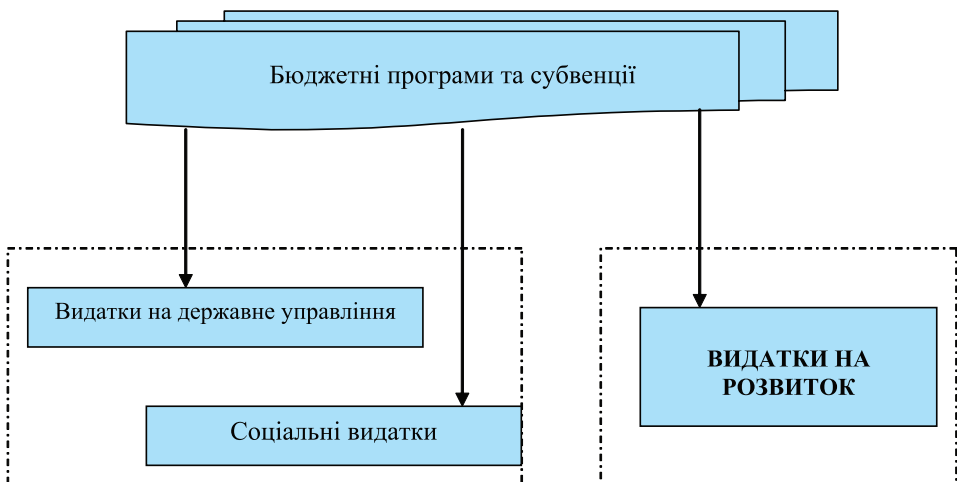

Рис. 1. Класифікація бюджетних програм відповідно до їх спрямованості та характеру

1) програми, які спрямовані переважно на підтримку поточної діяльності розпорядників бюджетних коштів на виконання ними покладених законодавством завдань, або «*видатки на державне управління*»;

2) програми, які спрямовані переважно на реалізацію соціальних завдань, або «*соціальні видатки*»;

3) програми, які спрямовані переважно на економічний розвиток (*розвиток інфраструктури, наукові дослідження, освіту, реформування та реструктуризацію підприємств, здійснення структурних перетворень тощо*), або «*видатки на розвиток*».

Такий поділ на групи (категорії) дасть змогу системніше і виваженіше підійти до оцінювання результативних показників та визначення порядку використання коштів, спрямованих на реалізацію бюджетних програм та субвенцій, враховуючи їхню направленість та характер. Окрім того, зазначене дасть можливість чітко увияти, наскільки бюджет на відповідний рік забезпечує економічний розвиток або соціальну підтримку; визначити вартість, а отже, якість та ефективність функціонування системи державного управління, тобто, чи відповідає вартість утримання влади рівню послуг, які від неї отримує суспільство?

Подібний поділ програм на категорії надасть системності й комплексності процесам планування бюджету на наступний рік та середньострокову перспективу, визначивши бачення суспільства щодо пріоритетів витрачання коштів, що воно накопичило; стане сигналом для прийняття ефективних управлінських рішень на загальнодержавному та місцевому рівнях, надасть громадськості уявлення про ефективність та пріоритети витрачання бюджетних коштів.

У такому самому напрямі розвиваються процеси удосконалення бюджетного процесу у Російській Федерації. Так, у прийнятій там Концепції реформування бюджетного процесу [5] зазначено, що «необхідною та обов'язковою умовою переорієнтації бюджетного процесу на досягнення кінцевих результатів є приведення структури й змісту бюджетної класифікації та бюджетного обліку у відповідність до цілей і завдань здійснюваних реформ». Також у Концепції йдеться про необхідність структурувати операції в рамках бюджетної класифікації на поточні, інвестиційні й фінансові, що сприятиме управлінському обліку.

Запровадження такої класифікації потребує визначення критеріїв щодо віднесення бюджетних програм до певної групи (категорії).

На перший погляд, розподіл бюджетних програм за запропонованими категоріями не викликає особливих складностей. Разом з тим формування критеріїв, за якими визначають програми за категоріями, має певні дискусійні питання й потребує окремих наукових досліджень. Наприклад, є питання щодо віднесення до тієї чи іншої категорії видатків на науку і освіту, які частково стосуються соціальних видатків, а частково — видатків на розвиток. Але загалом розподіл бюджетних програм та субвенцій за групами можна здійснювати з урахуванням таких чинників (табл.).

Запровадити класифікацію бюджетних програм за запропонованими групами (категоріями) можна легко в рамках чинної системи планування та виконання видатків бюджету, оскільки це не потребує докорінних змін в організації бюджетного процесу. Варто проаналізувати показники результативності залежно від приналежності бюджетної програми до однієї з вибраних нами категорій (видатки на державне управління, соціальні видатки, видатки на розвиток).

Якщо вести мову про *показники затрат*, то для перших двох категорій їх визначають здебільшого на базі кількості установ та/або організацій, кількості штатних одиниць, рівня заробітної плати, площі приміщень, кількості транспортних засобів тощо. Для бюджетних програм перспективного характеру істотнішими та такими, що становлять переважну частину витрат за програмою, є показники, що базуються на кількості та вартості обладнання, яке має бути придбане для реалізації проектів, технологій і ноу-хау, та їх вартості. Однак такі показники, як кількість установ та організацій, площа використовуваних приміщень і землі, кількість персоналу та рівень його оплати також є обов'язковими чинниками, які слід враховувати під час оцінювання показників затрат.

Якщо бюджетні програми перспективні, до показників затрат у багатьох випадках доцільно також включати затрати на навчання персоналу, оволодіння новими технологіями тощо. Нині показники затрат за своєю суттю такі, що характеризують діяльність головних розпорядників коштів по організації реалізації певної бюджетної програми і не інформативні з точки зору оцінювання результатів реалізації бюджетної програми. Тобто фактично, з погляду «управління результатами», показники, які використовують нині, вторин-

Чинники, що впливають на віднесення бюджетних програм до певної групи (категорії)

		Видатки на державне управління	Соціальні видатки	Видатки на розвиток
МЕТА РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПРОГРАМИ	Фінансування діяльності органів державного управління щодо надання ними державних послуг			
	Соціальна підтримка певних категорій населення, в т. ч. забезпечення належного рівня освіти, охорони здоров'я, задоволення культурних потреб населення			
	Вирівнювання деформацій у розвитку регіонів			
	Здійснення структурних реформ в економіці			
	Запровадження інноваційних технологій, підвищення наукоємності ВВП			
	Забезпечення економічного розвитку регіонів (розвиток інфраструктури)			
	Розвиток певних видів економічної діяльності (енергозбереження, сучасні технологічні виробництва тощо)			
ХАРАКТЕРИСТИКА ОТРИМАНОГО РЕЗУЛЬТАТУ	Можливість оцінки результатів у вимірювальних кількісних одиницях у коротко- та середньостроковій перспективі			
	Можливість оцінки результатів у вимірювальних кількісних одиницях у довгостроковій перспективі			
	Вплив на показники соціального розвитку певної території			
	Вплив на показники економічного розвитку певної території			
	Вплив на якість обслуговування населення та суб'єктів підприємництва			

ні, незалежно від того, до якої категорії належить бюджетна програма.

Показники продукту для трьох категорій бюджетних програм, що розглядаються, значно відрізняються. Якщо для показника продукту бюджетних програм, які належать до видатків на державне управління, нині включають такі чинники, як кількість відправленої кореспонденції, кількість прийомів, кількість відряджень, кількість проведених навчань або інших заходів, кількість виконаних доручень, то для бюджетних програм, які належать до соціальних видатків, такими

чинниками є кількість ліжко-днів, кількість оздоровленого населення, кількість осіб, які здобули освіту, кількість громадян, які отримали допомогу тощо. Всі ці показники, якщо їх розглядати поза показниками якості, майже не дають підстав для оцінки ефективності реалізації певної бюджетної програми. І особливо це стосується категорії «видатки на державне управління». Так, якщо кількість ліжко-місць чи кількість осіб, які навчалися впродовж року в освітній установі, чи кількість осіб, які отримали допомогу з боку держави, дає змогу якимось чином оцінити результати виконання тієї чи іншої бюджет-

ної програми, то такі показники, як кількість виконаних доручень, кількість проведених прийомів, кількість відряджень взагалі не можуть бути метою реалізації певної бюджетної програми. Ці показники свідчать лише про завантаженість осіб, які працюють у певній бюджетній установі, а не про ефективність її діяльності. Перевиконання планових показників за такого їх визначення не можна вважати позитивним, з погляду ефективного використання бюджетних коштів, та потребує вивчення функціональної ефективності тієї чи іншої установи.

Щодо оцінювання ефективності державних витрат у широкому розумінні, то її, використовуючи такі показники, здійснити взагалі неможливо, що свідчить про необхідність перегляду показників продукту для бюджетних програм, які належать до категорії «видатки на державне управління». Щодо показників продукту бюджетних програм, які віднесені до категорії «видатки на розвиток», то ті чинники, на яких вони базуються (кількість та потужність введених в дію основних фондів, обсяг виробленої продукції, обсяг видобутих корисних копалин, кількість проведених ремонтних робіт чи лабораторних досліджень тощо), значною мірою дають змогу оцінювати результати відповідної бюджетної програми та відповідність фактичних результатів запланованим.

Найбільше суперечностей викликають *показники ефективності*. Якщо розглянути типові показники ефективності для бюджетних програм, які відносять до категорії «видатки на державне управління», то це буде кількість виконаних доручень до їх загальної кількості, витрати на утримання однієї штатної одиниці тощо. Для бюджетних програм, які зараховують до категорії «соціальні видатки», типовими показниками ефективності є завантаженість ліжка у стаціонарі, кількість студентів на одного викладача, середня тривалість перебування у лікарні тощо. Для бюджетних програм, які можна віднести до категорії «видатки на розвиток», — витрати на утримання однієї штатної одиниці, рівень рентабельності виробництва, зниження споживання енергетичних ресурсів, відсоток відремонтованого обладнання тощо.

Якщо проаналізувати ці показники, стає зрозумілим, що лише для категорії бюджетних програм «видатки на розвиток» показники ефективності можуть деякою мірою свідчити про ефективність видатків за відповідною бюджетною програмою. Щодо інших двох категорій, то показники ефективності, типові для них, аж ніяк не свідчать про ефективність використання бюджетних коштів, особ-

ливо для категорії «видатки на державне управління». На думку автора, показники ефективності бюджетних програм, зважаючи на необхідність досягнення певного суспільнозначущого результату, потребують докорінного перегляду. Понад те, на наше переконання, ефективність реалізації бюджетної програми має визначатися як інтегрований показник, який розраховують, зважаючи на показники затрат, продукту та якості на базі встановлення експертним шляхом вагових коефіцієнтів для кожного з показників, які визначають залежно від категорії бюджетної програми. Саме таким чином розрахований показник ефективності має бути ключовим під час визначення пріоритетності бюджетних програм та оцінювання ефективності державних видатків за певними напрямками.

Окремого розгляду потребують *показники якості*. На думку автора, ці показники головні для бюджетних програм, їх можна віднести до категорії «видатки на розвиток». Це пояснюється тим, що головна мета участі держави у фінансуванні інвестиційно-інноваційних проектів, здійсненні структурних реформ тощо є не отримання прибутку від вкладання коштів (це завдання приватного капіталу), а забезпечення певної якості економічного зростання, створення інфраструктури, необхідної для залучення в економіку країни вітчизняних та іноземних інвестицій, якісної зміни структури ВВП, зниження рівня енергоємності промислового виробництва та житлового господарства тощо.

В умовах спрямованості економічної політики на інвестиційно-інноваційний розвиток та бажання влади забезпечити прискорене економічне зростання обов'язковим чинником, що має міститися у показниках якості бюджетних програм, які можна віднести до «видатків на розвиток», повинна бути характеристика технологічного укладу, до якого належить продукція (робота, послуга), яку виробляють (здійснюють, надають) у результаті реалізації відповідної програми. Враховуючи зазначене, оцінка загальної результативності бюджетних видатків на реалізацію програм, що можна віднести до категорії «видатки на розвиток», насамперед має базуватися на показниках якості бюджетної програми.

Важливе значення показники якості мають і для інших двох категорій. Оцінювання ефективності (у широкому розумінні цього слова) бюджетних програм, які можна віднести до категорії «видатки на державне управління», також повинно базуватися на показниках якості, оскільки саме ці показники свідчать про ефективність державного управління. Але показники якості для цих програм повин-

ні мати більш узагальнений характер та відображати ситуацію у певній сфері, що її регулює той чи інший державний орган (установа). Такими показниками замість відсотка вчасно виконаних доручень або відсотка документів, направлених на доопрацювання, мають бути, наприклад, такі, як стан злочинності на певній території, середній термін отримання дозвільних документів, трудомісткість отримання субсидій, доступність консультаційної допомоги тощо. Для оцінювання діяльності органів державного управління з погляду суспільства важливий також термін прийняття регулюючих рішень та якість надання державних послуг, точність та глибина аналізу ситуації в галузі тощо.

Щодо бюджетних програм, які можна віднести до категорії «соціальні видатки», то тут показники якості теж вагомі, але їх досить складно оцінити за короткий проміжок часу (наприклад, квартал та, навіть, рік), тому важливішими під час оцінювання загальної результативності бюджетної програми мають бути показники ефективності бюджетної програми, що використовують нині.

Проведений аналіз свідчить про необхідність розвитку методології оцінювання ефективності бюджетних програм у напрямі поглиблення, а у деяких випадках і перегляду чинників, на підставі яких визначають показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості бюджетних програм залежно від категорії, до якої належать такі програми, та у напрямі розробки методології обчислення інтегрованого показника результативності виконання бюджетної програми, який необхідно розраховувати залежно від вагових коефіцієнтів, які експертним шляхом встановлюють для показників результативності по кожній категорії бюджетних програм (або бюджетній програмі).

Аналіз окремих показників для визначення загальної результативності виконання бюджетної програми дав змогу запропонувати таке ранжування за рівнем вагомості окремих показників (затрат, продукту, ефективності та якості) для кожної з трьох категорій бюджетних програм (рис. 2) у тому розумінні, як їх визначають на сьогодні.

ВИДАТКИ НА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ	ПОКАЗНИКИ			
	затрат	продукту	ефективності	якості
СОЦІАЛЬНІ ВИДАТКИ	ПОКАЗНИКИ			
	затрат	продукту	ефективності	якості
ВИДАТКИ НА РОЗВИТОК	ПОКАЗНИКИ			
	затрат	продукту	ефективності	якості

Рис. 2. Ранжування за рівнем вагомості окремих груп показників результативності бюджетних програм, визначених відповідно до чинного законодавства

На підставі обчисленого з урахуванням рівня вагомості інтегрованого показника результативності бюджетної програми мають приймати рішення щодо її подальшого фінансування. Для глибокого оцінювання результативності бюджетних програм можна здійснити подальшу їх класифікацію за галузями в рамках кожної категорії, враховуючи особливості, що притаманні певній галузі.

Додатковими критеріями, які поряд з показниками результативності слід враховувати під час добору бюджетних програм, що належать до категорії «видатки на розвиток», мають стати такі:

ступінь завершеності об'єкта, на який спрямовують бюджетні кошти;

можливість співфінансування реалізації проекту приватним капіталом та місцевою владою;

ступінь комерціалізації наукових розробок;

рівень економічного розвитку регіону тощо.

Проведене дослідження дає змогу дійти таких **висновків**.

1. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів, забезпечення їх спрямування на ті завдання, що відповідають пріоритетам соціально-економічного розвитку країни, у рамках переорієнтації бюджетної політики на управління результатами потребують подальшого удосконалення підходів до планування бюджетних коштів, насамперед удосконалення показників результативності бюджетних програм.

2. Результативні показники, що відповідно до чинного законодавства характеризують ефективність виконання бюджетних програм в Україні, не дають змоги оцінити ефективність державних витрат з погляду досягнення певних суспільних результатів та певною мірою характеризують ефективність витрачання бюджетних коштів відповідними розпорядниками бюджетних коштів з точки зору мінімізації їх витрат.

3. Переорієнтація бюджетної політики з «управління бюджетними коштами» на «управління результатами» потребує перегляду методологічних засад визначення показників результативності бюджетних програм, враховуючи характер та спрямованість таких про-

грам, що, у свою чергу, дає змогу запропонувати запровадження нової класифікації бюджетних програм.

4. Групи показників результативності, що і дотепер використовують для аналізу ефективності виконання бюджетних програм, за запропонованими категоріями бюджетних програм мають різний рівень вагомості для оцінювання ефективності бюджетних видатків з погляду реалізації суспільнозначущих пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Зазначене дає змогу запровадити ранжування таких показників для кожної групи бюджетних програм шляхом встановлення вагових коефіцієнтів для кожної групи показників та окремих показників у рамках кожної категорії.

5. Визначення ефективності бюджетних програм необхідно здійснювати у напрямі запровадження нових якісних та кількісних показників за кожною групою результативних показників залежно від категорії бюджетної програми, що підлягає аналізу, та розробки методологічних засад побудови інтегрованих показників результативності за визначеними категоріями.

Джерела

1. *Государственные и муниципальные финансы: Учебник / Под ред. проф. С. И. Лушина, проф. В. А. Слепова.* — М.: Экономистъ, 2006. — 763 с.
2. *Наказ Міністерства фінансів України «Про запровадження результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм» від 8 серпня 2002 року № 621.*
3. *Наказ Міністерства фінансів України «Про паспорти бюджетних програм» від 29 грудня 2002 року № 1098.*
4. *Навчальні матеріали для тренінгу: «Практичні аспекти програмно-цільового методу бюджетування. Зарубіжний досвід» у рамках проекту USAID «Реформа місцевих бюджетів в Україні». 18—19 квітня 2006 р. у Науково-дослідному фінансовому інституті при Міністерстві фінансів України.*
5. *Концепция реформирования бюджетного процесса в Российской Федерации в 2004—2006 годах, одобренная Постановлением Правительства Российской Федерации от 22 мая 2004 г. № 249.*
6. *Улюкаев А. В. Проблемы государственной бюджетной политики: Науч.-практич. пособие.* — М.: Дело, 2004 — 544 с.